

Innspill – «Ungdomsgarantien»

Pårørendealliansen (PA) er en frittstående paraplyorganisasjon som skal arbeide for å ivareta pårørendes interesser og rettigheter, uavhengig av hvem man er pårørende til. 800 000 pårørende og rundt 150 000 barn og unge pårørende utfører i dag en innsats på 136 000 årsverk for landets pasienter, brukere og eldre. Pårørendealliansen skal synliggjøre pårørendes utfordringer i alle livsfaser og skal være en aktiv pådriver i utformingen av en pårørendepolitikk i Norge som sidestiller alle pårørendegrupper. Vi har i dag 38 medlemsorganisasjoner med til sammen 800 000 personer tilknyttet som medlemmer eller ansatte. Se gjerne mer om dette og vårt arbeid på [Pårørendealliansen \(parorendealliansen.no\)](https://parorendealliansen.no).

Hovedpunkter

- Pårørendealliansen støtter en garanti som skal sikre at unge i vanskeligstilte livssituasjoner skal motta oppfølging og støtte i arbeidsrelaterte, sosiale og økonomiske forhold etter behov.
- Videre støtter PA at garantien skal gi oppfølging og bistand på bakgrunn av deltakerens behov og forutsetninger.
- Unge i grupper med egne behov er en av gruppene vi jobber for: Unge pårørende mellom 16-25. Deres liv påvirkes av at noen nær dem trenger ekstra hjelp og omsorg på grunn av fysiske sykdommer eller tilstander, og/eller psykiske og avhengighetssykdommer eller tilstander. Dette fører til at de må yte mer hjelp og støtte i hverdagen enn det andre ungdommer må.
- Denne gruppen har det ikke eksistert datagrunnlag på tidligere. I 2023 har vi nå fått data fra nasjonal undersøkelse. Disse må det tas høyde for i tiltak som berører utsatte grupper med egne behov, slik som unge pårørende. Det kan gjelde opptil 18 % av dem som omfattes i ungdomsgarantien.
- PA stiller spørsmål ved hvorfor det utelates videre definisjoner av hvem de ulike utsatte ungdomsgruppene er. Disse gruppene må tydeliggjøres og unge pårørende må løftes frem som en egen gruppe med egne behov. Det vil da bli ulike sub-grupper hvor noe er felles, og noe er særegent – slik som det også er for voksne.
- Da behov varierer mellom ulike utsatte grupper er det viktig at gjeldende kontaktpersoner og ansvarlige i Arbeids- og velferdsetaten har inngående kunnskap om de ulike utfordringene disse gruppene står overfor. Vi står til rådighet med egnet kunnskap og utvikler gjerne opplæringspakker om unge pårørende.

Unge Pårørende

Unge pårørende er unge i alderen 16-25 år som er, eller har vært, pårørende til foreldre, søsken eller andre nære omsorgspersoner.

I den nasjonale pårørendeundersøkelsen gjennomført av Opinion for Helsedirektoratet kommer det frem at rundt 18% av unge er, eller har vært, pårørende. Unge pårørende opplever at de har dårlige psykisk helse og er mindre fornøyd med livet enn andre. 39% av unge pårørende rapporterer sin egen psykiske helse som dårlig mot unge generelt er det 23% som rapporterer det samme.

Rundt 4 av 10 gir jevnlig hjelp i hverdagen til den de er pårørende til. Til tross for at unge pårørende opplever økt egenverdi av støtten de gir, kan det ekstra ansvaret gå utover skolearbeid og arbeidshverdagen. Til sammen med andre pårørendegrupper utgjør innsatsen til unge pårørende rundt 50% av all hjelp til pasienter og brukere, altså 136 000 årsverk.

I en kartleggingsundersøkelse gjennomført av Kantar for Pårørendealliansen kommer det også frem at unge pårørende i mindre grad tar betalt arbeid og utfører mer arbeid hjemme enn de som ikke er pårørende.

I dag eksisterer det støtteordninger for studenter gjennom Lånekassen som gir økt stipend og lån for personer med nedsatt funksjonsevne som ikke kan jobbe, samt for foreldre som har omsorgsansvar for barn. Unge pårørende burde også ha muligheten til å få økt støtte til å gjennomføre studiene da deres omsorgsansvar kan gjøre det vanskelig å kombinere jobb og studier. Dermed oppstår faren for at unge pårørende avbryter studiene av økonomiske og omsorgsmessige grunner. I likhet med de som har nedsatt funksjonsevne trenger unge pårørende også støtte gjennom sommermånedene hvis

arbeid blir vanskelig å kombinere med studier og pårørendeansvar. En lege eller spesialist må bekrefte søknaden til de som har rett på tilleggsstipend - en lignende løsning kan være mulig for unge pårørende.

Ungdomsgaranti for unge pårørende

Da unge pårørende opplever ekstra ansvar som påvirker hverdagen er det viktig at de får riktig oppfølging og støtte når de skal ut i arbeid – og at de kommer seg i arbeid. Unge pårørende er avhengig av at de møtes med forståelse av noen som er kjent med de spesifikke utfordringene de står overfor. Dette innebærer en tydeliggjøring av unge pårørende som en egen gruppe med egne behov og utfordringer.

Videre kan det hende at unge pårørende må ha støtte til å tilrettelegge en arbeidshverdag hvor arbeidstaker- og omsorgsrollen kan kombineres. Her eksisterer det allerede rammeverk hos NAV – slik som IPS ung - som kan tilpasses andre livssituasjoner. For at dette skal lykkes må unge pårørende møtes av et system som besitter fagpersoner med et perspektiv som inkluderer unge pårørende.

Med dårligere psykisk helse enn unge generelt og et økt ansvar i hjemmet er unge pårørende i større grad i fare for å oppleve passive perioder utenfor utdanning og arbeid.

Når vi nå vet, så må vi handle ut fra kunnskapen.

Vi ønsker lykke til med arbeidet videre og står til tjeneste for spørsmål!

Med vennlig hilsen

Anita Vatland, daglig leder

Robin K. Andreassen, prosjektkonsulent